

24 april 2013. In Bangladesh stort het Rana Plaza-complex in. De balans is loodzwaar: 1.134 kledingarbeiders komen om het leven. Enig lichtpunt: het was het begin van meer veiligheid ter plaatse en dé katalysator voor de Europese Zorgplichtwet die vandaag op tafel ligt. Die verplicht bedrijven om risico's op schendingen van mensenrechten, arbeidsnormen en het milieu op te sporen, te voorkomen en waar nodig te herstellen, in heel hun productie- en toeleveringsketen.

WAS RANA PLAZA NODIG OM ONS WAKKER TE SCHUDDEN?

Jaklien Broekx, WSM: “Zowel in binnen- als buitenland wordt het aangehaald als hét voorbeeld van het falen van alle vrijwillige maatregelen die tot dan waren genomen. De verantwoordiging was destijds enorm groot, zeker omdat het gebouw al in opspraak was gekomen en vele grote westerse kledingmerken toch met die kledingfabrieken samenwerkten. Hun schuldig verzuim leidde tot de grootste industriële ramp van deze eeuw in die sector. Rana Plaza en zeker het Veiligheidsakkoord dat er enkele weken later op volgde, hebben het zaadje geplant voor de zorgplichtwetgeving. Wat er uiteindelijk moet komen, is controle van arbeiders in de desbetreffende fabrieken zelf, liefst georganiseerd in een vakbond.”

HOE KOMT HET DAT WE, 9 JAAR NA RANA PLAZA, NOG ALTIJD GEEN WET HEBBEN?

“Er zijn veel krachten – lees ‘machten’ – die spelen. Maar er zijn sindsdien wel stappen gezet. Het Veiligheidsakkoord, ‘the Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh’, die kort na de ramp werd afgesloten, was baanbrekend. Ongeveer 200 internationale kledingmerken verbonden zich er namelijk toe enkel samen te werken met fabrieken die zich

“HET EUROPESE WETSVOORSTEL DAT NU OP TAFEL LIGT, MIST AMBITIE.”

lieten controleren en aantoonen dat ze werk maakten van veiligere werkomstandigheden. Daar vielen om en bij de 1.600 fabrieken onder. Verder is er de Fair Wear Foundation die als onafhankelijk controleorgaan fungeert in de sector en waarvan op onze vraag JBC en Bel&Bo al in 2014 lid werden. JBC ondertekende ook het Veiligheidsakkoord en nam iemand in dienst die zich bezighoudt met alle fabrieken te onderzoeken waarmee ze samenwerken. In een andere campagne richtten we ons in 2019 op de sportmerken. Daaruit bleek nog maar eens dat vrijwillige acties niet langer volstaan en dat een wet dus echt noodzakelijk is. Iets waar bedrijven zoals JBC trouwens achter staan. Dat zal ook de eerlijke concurrentie alleen maar verhogen.”

BELGIË KIJKT DAARVOOR IN DE RICHTING VAN EUROPA. MOETEN LANDEN DAAROP WACHTEN OM ACTIE TE ONDERNEMEN?

“Tuurlijk niet. Landen als Frankrijk, VK, Nederland en Duitsland hebben al één of meerdere wetten doorgevoerd die bedrijven op hun plichten wijzen. Vorig jaar diende de PS – met steun van Vooruit, Ecolo en Groen en CD&V – een ambitieus wetsvoorstel in. Dat wijst bedrijven, gevestigd of actief in België, op hun zorgplicht en kan hen bij inbreuken voor de rechtbank brengen. Helaas liggen Open VLD en MR dwars. En laat het net de MR zijn, bij monde van Eurocom-

missaris Didier Reynders, die het Europese voorstel mee indiende. Dat is slechts van toepassing op één procent van alle Europese bedrijven. Lang niet ambitieus genoeg, maar de Europese bedrijvenlobby is nu eenmaal heel krachtig.”

OM ZICHT TE KRIJGEN OP HUN VOLLEDIGE KETEN MOETEN BEDRIJVEN VAAK HUN BUSINESSMODEL AANPASSEN. DAT KOST GELD EN DE VREES IS DAT ZE DIE INVESTERINGEN DOORREKENEN AAN DE KLANT.

“Het Internationaal Vakverbond (IVV) heeft onderzoek gedaan naar internationale toeleveringsketens van 50 grote bedrijven. Daaruit blijkt dat ze zelf maar 6 procent van de werknemers rechtstreeks in dienst nemen. 94 procent zit dus verstopt in de keten waardoor ze ontsnappen aan hun verantwoordelijkheid. Dat moet anders en dat die omschakeling kan zonder veel geld te kosten, heeft een onderzoek van de Europese Commissie uitgewezen. De geschatte kost van ketenzorg zou voor een

TEKST
Sam Paret

FOTOGRAFIE
Kristof Vadino
en Guy Putteman

kmo 0,14 procent van de omzet bedragen. Voor grote multinationals amper 0,009 procent. Schade moeten compenseren, zal altijd duurder zijn. Kijk maar naar Benetton die destijds onder grote maatschappelijke druk 1,1 miljoen dollar heeft moeten uitkeren aan de compensatie-overeenkomst van Rana Plaza. Ook mensen een eerlijk loon geven, hoeft niet te resulteren in een duurder product. Opgeteld maken alle lonen in het productieproces van een sweater slechts 7,8 procent

van de winkelprijs uit. Als je dat vergelijkt met de lonen die ze betalen aan bekende sporters om reclame te maken, stelt dat niets voor.”

OPVALLEND IN HET BELGISCH WETSVORSTEL IS DE OMKERING VAN BEWIJSLAST. HET ZOU DUS NIET LANGER AAN HET SLACHTOFFER ZIJN OM MET BEWIJZEN TE KOMEN, MAAR AAN HET BEDRIJF ZELF.

“Die clause is essentieel en moet er zeker in blijven. De zorgplichtwet is noodzakelijk om verandering op een structurele manier af te dwingen. Wij zullen pas tevreden zijn als die er ligt, ambitieus genoeg is en waarbij er een rol voor de vakbonden is weggelegd. Maar ik geloof erin. Ik heb veel zien veranderen in positieve zin, zoals Tony’s Chocolonely die ijvert voor slavenvrije chocolade. Of kijk maar naar de Klimaatzaak en het feit dat hun advocaat Roger Cox Shell ter verantwoording heeft kunnen roepen voor olie lekkages in Nigeria. Die gespreide slagorde helpt ook de bewustwording rond het maatschappelijk verantwoord ondernemen en dat motiveert mij om op post te blijven.”

WAT KUNNEN GEWONE KLANTEN ZOALS JIJ EN IK DOEN OM ZEKER TE ZIJN DAT ONZE AANKOPEN OP EEN VERANTWOORDE MANIER GEMAAKT ZIJN?

“Vragen stellen in de winkel en kijken welke merken lid zijn van de Fair Wear Foundation. Die laten zich onafhankelijk controleren. Dat kan op www.fairwear.org.”

“ESSENTIEEL DAT VAKBONDEN BETROKKEN WORDEN BIJ HET IN DE PRAKTIJK BRENGEN VAN ZORGPLICHT IN BEDRIJVEN.”

Laura Eliaerts, ACV-CSC

International: Gebrek aan transparantie, schending van vakbondsvrijheid, onveilige werkomstandigheden, uitbuiting, kinderarbeid, ontbreken van leefbare lonen en zelfs slavenarbeid. In vele toeleveringsketens van bedrijven gebeuren er wantoestanden, zowel in België als in de rest van de wereld. “Denk maar aan alle slachtoffers die al gevallen zijn bij de organisatie van het WK voetbal in Qatar. Dat dergelijke wantoestanden vandaag nog schering en inslag zijn, is schrijnend. Je niet mogen aansluiten bij een vakbond die ervoor zorgt dat ook jouw andere rechten gerespecteerd worden, is een schande. Dat is een mensenrecht en we zouden toch mogen veronderstellen dat die fundamentele mensen- en arbeidsrechten in de 21^e eeuw gerespecteerd worden.”

Ook ACV kijkt dus met gemengde gevoelens naar de wetsvoorstellen op nationaal en Europees niveau. “Net zoals de andere Belgische vakbonden en het Europees en Internationaal Vakverbond, zijn wij voorstander van een sterke zorgplichtwetgeving. Dat er vanalles broeit op Europees en Belgisch niveau is goed, maar we maken ons grote zorgen over de inhoud en de kwaliteit van het Europese voorstel. Wetgeving maken die voor negen op tien bedrijven niet van toepassing is, houdt geen steek. En voor ons is het essentieel dat de vakbonden betrokken worden bij de uitvoering van de zorgplicht.”

Tot de wet een feit is, blijft ACV actie voeren met haar partners. Publiek campagnewerk zoals recent, op 21 april, de Schone Kleren-actie in Brussel om de slachtoffers van Rana Plaza te herdenken en de regering op haar passieve houding te wijzen. Ook op 12 juni, ‘Werelddag tegen Kinderarbeid’, plannen ze acties. “We blijven de druk hoog houden op politici om te kiezen voor zorgplichtwetgeving. Tijdens een evenement in het federaal parlement op 22 april kwam mevrouw Khaing Zar Aung, voorzitter van de vakbond Industrial Worker’s Federation of Myanmar, getuigen. In juni wordt de kwestie opnieuw aangekaart in het Europees Parlement en ook dan zullen we druk uitoefenen.”